

8 клас

Українська література

Стрембицька Л.А.

Володимир Підпалий

1936 - 1973

Нехай за обрій нас дореги

Зовуть. Ведуть, на крилах мчать —

Але на батьківські пороги

Судилось нам із них вертатись...

В. Підпалий

*Володимир Підпалий народився 9 травня 1936 р. в
Лазірках, на той час районному центрі
Полтавської області*

ДО ДИТИНСТВА

Поминуло, чи перейшло,
чи скоріше вже — пролетіло.
І крило своє, як весло
за селом загубило...
На ставищі — білий табун.
На ставищі — завія крил...
Де, питають, далеко був,
що над шляхом — пил...
Не пастух ти нам. От і все.
І на пам'ять — сумна печать...
Хто ж тепер вас, гуси, пасе?
... Мовчать

Батько Олексій Лукович — виходець з-під Великої Багачки — загинув на фронті у 1943 р. Мати Ольга Степанівна — козачка з хутора Макарівщини. Вона знала тьму казок та приповісток . Вміла і любила працювати, кохалася у квітах і чистоті.

Володимир Підпалий навчався у Величанській семирічній та Лазірківській середній школах. Любив історію, літературу та не розумів точних наук, багато читав. У 1953 році закінчив 10 класів. Працював у МПІС, колгоспі. 1955 року був мобілізований на флот.

Серед учнів 9-го класу (сидить крайній праворуч у другому ряду) Лазірківської СШ, 1952 р.

*У 1957 році демобілізувався (через хворобу ніг) та
поступив до Київського університету на
філологічний факультет (український відділ), який
закінчив 1962 року.*

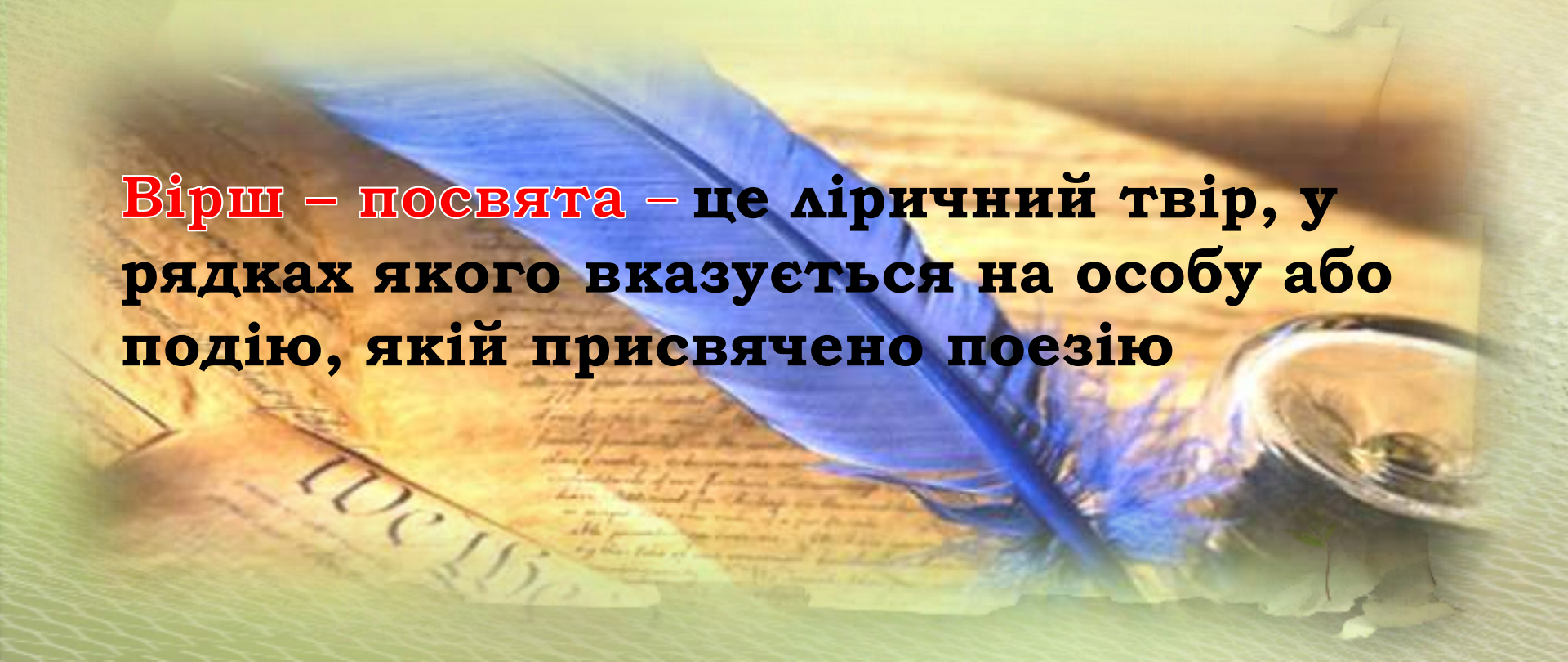

До Спілки письменників був прийнятий у 1967 році. Того ж року вийшла в світ збірка «Прийдітьте літо». Після того були книжки «В дорогу — за ластівками» (1968) та «Вишневий світ» (1970), помертньо — «Сині троянди» (1979), «Поезії» (1982), «Береги землі» (1986), «Кожна бджілка — немов лічилка» (1991), «Сковородинські думи» (2002).

В. Підпалий опанував багато форм і різновидів ліричних творів. У доробку митця найрізноманітніші ліричні модифікації: елегія, сонет, сонетоїд, балада, притча, пейзаж, етюд, присвята, експромт, спомин, епіграма та ін. Впродовж всього творчого життя поет звертався до жанру присвяти.

Вірш – посвята – це ліричний твір, у рядках якого вказується на особу або подію, якій присвячено поезію

МАТЕРІ

Я твій портрет фіалками вберу –
ти ж так любила голубі фіалки.
Мене ти вчила правді і добру,
мене до праці ти привчала змалку...

Я доторкнуся до твого чола,
на ньому зморшки – й ті такі ласкаві...
Ти все дала й нічого не взяла:
ні крихти хліба, ні спасибі навіть...

Все те, що мав, і те, що в мене є,
що від людей, що від землі святої,
що радістю в рядках моїх встає,
передано в моє життя тобою...

Дочку, можливо, матиму... Хто зна,
про що в гаю зозуля накувала...
О, як я хочу, мамо, щоб вона
твоє велике, щедre серце мала!...

Доля подарувала поетові красуню донечку Ольгу, якій він присвячував вірші. Вона стала його натхненням і радістю.

Доньці

Ти спиш уже?.. А за старим повір'ям
у сні ростуть... Якби ж то справді так!
Так чи інак, як люди кажуть – вірю.
І вірю, донько, й вірую – відтак...

Ти спиш уже? І на здоров'я!.. Лю-лі...
Я причілкове відчиню вікно:
у березі кують літа зозулі,
як не кували нам уже давно...

Наговорив.... А певно, так і треба,
ні вигоди ж у цьому, ні мети...
Спи, доню. Спи... І, може, в сон до тебе
зозуля хоч одненька прилетить...

Володимир Підпалий дуже любив своїх діток – доньку Олю та Синочка Андрійка. Для них він завжди мав “гостинці” – цікаві віршики.

ПЕС

Чи не знаєте ви пса,
котрий за котом гаса,
прокусив собі язик,
став худий, мов черевик

КІТ

Кіт — ледащо й боягуз,
цілий день мурчить під вус,
що він тигрові рідня...
Хай хтось вірить,
та не я!..

ГАРБУЗ

Ліз городом карапуз.
Гульк — у затишку гарбуз
біля тину крадькома
проти сонечка дріма,
краплі поту на чолі,
хвостик глибоко в землі...

ЛАПЦІ

На річці жабки
жабці
сплели з латаття
лапці.
Аж роздивились
лапці
великі трішки
жабці.

Попідрізали
лапці —
маленькі лапці
жабці...
Та й порішили:
— Годі,
нехай босоніж
ходить...

Ще одним улюбленим жанром у творчості В.Підпалого є елегія.

Елегія

Один із жанрів лірики медитативного, меланхолійного, почасти журливого змісту

До хвилі хвиля, наче скиба чорна...

*До хвилі хвиля, наче скибка чорна
ріллі... Так ніч переорала річку,
загнавши скраю неба склянку-місяць,
немов леміш в глибоку борозну...*

*За тиждень і цього уже не буде:
діткнеться холод серця, а у небі
від ранку і до вечора журливо
тягтимуть рептух мжички журавлі...*

«Бачиш: між трав зелених...»

Бачиш:
між трав зелених,
як грудочки, пташата...
Станьмо ось тут навшпиньки
спокій їх берегти.
Може, не зможу батьком –
стану їм старшим братом;
будь їм,
маленьким, сірим,
просто сестрою ти...
Кажеш,
що не зумієш,
не маєм любові й хисту...
Що ти?!
А руки?! Серце?!
Куди заховати їх?!

Яструб-розбійник свисне
раптом над беззахисними,
ляже на нашу совість
за нашу байдужість
гріх...
Треба в житті любити
гаряче і багато:
сонце, дощі зернисті,
дороги в пилу,
траву!
... Бачиш: в гнізді малому,
як грудочки,
пташфта,
немічні ще,
невміло ворущаться
і живуть!..

Літературний аналіз тексту

Тема: заклик до бережного ставлення до природи, до всього живого на землі.

Ідея: возвеличення людяності, бережливого ставлення до природи та всього живого.

Жанр: пейзажна лірика

Художні засоби:

Епітет: дощі зернисті

Метафори: захвати руки, серце; яструб свисне; ляже на совість гріх;

Порівняння: як грудочки пташата; яструб-розбійник

Неперевершений майстер етюд

Теорія літератури

Етюд – невеликий за обсягом, переважно безсюжетний твір настроєвого характеру.

Невеликий обсяг

Відсутній чіткий сюжет

Передача враження

Висока емоційність

Настроевість

Велика кількість художніх засобів

«Зимовий етюд»

Трішки туману і трішки інею,
неба льодинку холодну —
на шлях...

Вечір, мов казка, над Україною
казка, як вечір,
аж синьо в очах...

Там, за тополями,
за огорожами,
де місто тікає на ніч в степи —
все запорошене,
все насторожене,
вся Україна заслухалась —
і не спить...

Літературний аналіз тексту

Тема: зображення краси зими

Ідея: возвеличення краси природи, гармонії людини та природи, любові до рідного краю

Жанр: етюд

Художні засоби:

Метафори: неба льодинку холоду; синьо в очах; місто тікає; все насторожене: Україна заслухалась і не спить.

*Цей щирий, ніжний, вдумливий і прекрасний поет, син
Полтавщини, яку любив соромливо й віддано, якій на славу сплів
і свій поетичний вінок, прожив до болю мало — лише 37 років.
Невиліковна хвороба передчасно обірвала його пісню про рідну
землю, про Григорія Сковороду, що мандрував нею, гартуючи дух
людський, про Шевченка... Полетіла і його душа «в дорогу за
ластівками» (так називається одна з його поетичних збірок).
Та ластівки повертаються з вирію в рідну сторону —
повертається й поет своїми віршами.*

Домашнє завдання:
Виразно читати поезію
В.Підпалого